

UČITELJSKI TOVARIŠ.

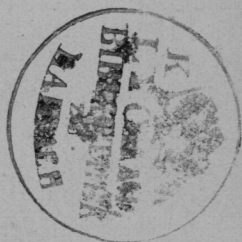
Glasiło

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 24.

Ljubljana, 16. grudna 1891.

XXXI. leto.

Vsebina: Prednosti stoječe pisave v zdravstvenem oziru. — A. Fakin: Kako postopati, da se šolska mladež preskrbuje s potrebnimi učilnimi sredstvi. — Lj. Stiasny: Podobice v abecedniku. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Vprašanja in odgovori. — Književnost. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb — Listnica upravnništva. — Listnica uredništva.

Prednosti stoječe pisave v zdravstvenem oziru.

B. Mnenje v orthopedičnem oziru.

(Dr. A. Lorenz.)

Na prošnjo gospoda Bayra, vodje mestne ljudske šole na Dunaji, Kopernikove ulice 15, se je podala v omeneno šolo komisija, v kateri so bili gg. ministerijalni svétnik Krusy, višji zdravstveni svétnik Albert in izvedenci gg. Reuss, Gruber in Lorenz, da bi si ogledali ondi stoječe pi-soče otroke.

V tem poročilu se nikakor ne bodo razlagali teoretični dokazi, kateri se navajajo za ravno srednjo ležo proti poševni srednji leži zvezka, ker to vprašanje se je že razlagalo večkrat prav dovršeno. Po-udarjati se mora vendar, da govoré uspehi najnovejših študij o tem predmetu (omenja naj se tu zlasti izvrstno delo Schu-bertha, zdravnika za oči v Norimberku) brez izjeme za stoječo pisavo.

Naloga komisije je bila, videti od g. direktorja Bayra metodično v prakso uve-deno stoječo pisavo v šoli pod njegovim vodstvom, oziroma opazovati njen vpliv na držanje otrók pri pisanji.

Gledé na to se mora potrditi, da so dobili vsi člani komisije od pra-vilnega držanja stoječe pisočih otrók najboljši utis. Z odredbo, da so otroci v klopéh na jedni strani šolske sobe pisali navadno, poševno ležečo pi-savo, v drugih klopéh pa so pisali stoječo, bil je vtis nenavadno ugoden, katerega je naredilo držanje stoječe pisočih otrók in tem večje vrednosti.

To, brez sleharnega vpliva službo opravljajočega učitelja pri stoječe pisočih otrokih ohra-neno pravilno držanje života se je pokazalo tako karakteristično in stanovitno, da so v drugem

razredu, v katerem so bili stoječe in poševno pisoči otroci zmešani, člani komisije lahko že iz daljave in sicer že na pogled od spredaj, kakor tudi zlasti od zadaj razločevali stoječe pisoče od poševno pisočih otrok.

Dalje se je pokazalo, da tudi pri hitri pisavi le nekoliko vajeni otroci nikakor ne zaostajajo za poševno pisočimi.

Vredno je še poudarjati, da stoječe pisoči otroci niso rabili nikakih posebnih peres (kar se je od mnogih stranij predlagalo), ampak so z navadno rabljivimi peresi pisali prijetno, razločno in lahko čitalno pisavo, katere poskusi so se prepuščili članom komisije.

Bilo je očitno, da so obdržali stoječe pisoči otroci glavo trajno po konci. Pri poševno pisočih otrocih se je opazilo, tudi ako je bilo v začetku držanje glave dobro, da se je čez nekaj časa glava polagoma na levo nagnila. Kakor se je pokazalo, je držanje glave odvisno od merí vrste in ker je ta pri stoječem pisanju vspešna z robom, ni treba stoječe pisočemu otroku glave na stran (levo) nagibati, k čemur je poševno pisoč otrok nekako prisiljen vsled na desno navzgor dvigajoče se vrste.

Pravilno držanje glave se mora smatrati za podlago dobrega držanja pri pisanju. Vsako nagi-

banje glave na stran dovêde končno vsled premeščenja težišča (des Schwergewichtes) njenega neogibno v postransko držanje hrbtenice, katero se takó pogosto povrača pri vsakokratni daljši trajnosti in je brez dvojbe pripoznano kot najpogostnejši vzrok krive rasti otrok.

Vsled tega ne gledé na vse druge prednosti da, celó gledé na marsikako majhno neugodnost stoječe pisave, tako n. pr. postransko premikanje vse roke pri pisanju v vrsti, oziroma skrajšanje vrste, mora se prisoditi temu pisanju brez pogojná prednost pred drugimi metodami, ker stoječe pisoči otroci pri pisanju niso prisiljeni, vsaj glave na stran nagibati.

Praktično uporabo stoječe pisave potrjuje teoretična dedukcija (dokazovanje), da način, kakor se ona izvaja, ne sili sedeti poševno ter takó ne provzroča krive rasti.

S pogojem, da so klopi prav razmerjene in zlasti dobro sestavljene in da se križna naslonjala pri pisanju rabijo, s čemur se zabranjuje po mogočnosti po vsakeršnem sedenju nastalo utrujenje, ima stoječa pisava z orthopedičnega stališča mnogo prednostij pred poševno pisavo in se že dalj časa od mnogih orthopedov priporoča tudi domá z najboljšim uspehom za zboljšanje držanja pri pisanju.

Kako postopati, da se šolska mladež preskrbuje s potrebnimi učilnimi sredstvi.

Že večkrat so se razpravljala v raznih učiteljskih konferencijah sredstva, koja bi imela dovesti mladino, da bi si pravočasno preskrbljevala učilnih pripomočkov; a še vedno se je učitelju boriti z napakami, koje se ne dajo strmoglaviti. Mladina pohajajoča šolo brez učilnih pripomočkov, trati dragi čas, zavira pouk in napredek.

Učitelji na deželi se moremo v tem oziru mučiti vse šolsko leto, osobito v začetku, ko mladini primanjkuje vseh učnih sredstev. Preteče teden za tednom ter še pogreša marsikateri tega in onega. Tako zavlačenje je vestnemu učitelju nepovoljno, ker zavira in otežkoči delovanje. Istinito se slavna c. kr. okrajna šolska svetovalstva prizadevajo odstraniti nave-

dene nerednosti. Tako je slavno c. kr. okrajno sežansko šolsko svetovalstvo že pred več leti hvalevredno zaukazalo županstvu, da naj siromašni mladini preskrbi potrebnih učilnih sredstev; a malo učiteljev odnosno šolske mladine je dobilo pomoči od občinske oblasti. Tudi je z odlokom 5. mal. srpana t. l. št. 404 zaukazalo šolskim vodstvom, da naj v začetku šolskega leta po preteku osmih dni, naznani krajnemu šolskemu svétu mladež, ki nima učilnih pripomočkov, a krajnemu šolskemu svétu zaukazalo pozvati dotične stariše in opomniti, da morajo v osmih dneh potrebna učila preskrbeti svojim otrokom. Ako tudi to ne pomaga, naj krajni šolski svét vsem takim otrokom potrebna učila nakupi ter predlaga račun županstvu, koje od premožnih zadevne vsote iztirja, za ubožne pa plača iz svoje blagajne. Hvalevredno je takošno prizadevanje, a učitelj večkrat pride tudi tu na ovire, kajti tacemu zavlačenju noče biti konec.

Ako učitelj po preteku osmih dni predloži krajnemu šolskemu svétu tak zamek, krajni šolski svét opomni roditelje, da zadosté v osmih dneh; ako ti ne zadosté, mora krajni šolski svét pomoči z nakupilom. V to je treba časa treh tednov. Krajni šolski svét pa navadno nima zaloge, naravno ne mara tacih sitnostij in ako kateri izmed udov ne pomore, kaj potem? Večkrat najdalje odlagajo nakupitev knjig premožni roditelji in ako udje krajnega šolskega svéta v zaznamku vidijo, da se premožni obotavljajo kupiti svojim otrokom učilnih pripomočkov, kako li morejo oni za take seči v žep.

Ko bi bile take ovire le v začetku leta, bi se že vstrpelo, ali kolikokrat pomanjkuje med letom šolski deci: pisank, risank, peres, svinčnikov i. dr., ki deloma zavira napredek. Dandanes se zahteva od učitelja točnost in vsestransko spolnovanje svojih dolžnosti, kar je povsem pravo. Skrbeti nam je torej, da je šolska mladina pravočasno preskrbljena z učilnimi sredstvi, ker

tako pospešimo pouk in veselje do šole. To pa ni lahko, ker dandanes imamo odpravljati vkoreninene malomarnosti.

Posilna sredstva imajo svoj namen, a učitelju bodi dolžnost, posilnosti kolikor mogoče s prepričanjem nadomestiti. Prav malo se nahaja na kmetih roditeljev, ki bi bili tako ubožni, da bi ne zamogli svoji deci kupiti učilnih pripomočkov, kajti vsakemu učencu zadošča letni goldinarček za šolske potrebščine. Ako spomnim, da c. kr. okrajno šolsko svetovalstvo vsako leto pošlje krajnim šolskim svétom več komadov knjig za ubožne učence, je resnično ubožnim že pomagano. Malomarnost marsikaterega roditelja privede, da deca pohaja v šolo praznih rok. Mnogokrat se pripeti, da oče v krčmi goldinarčke poganja, a njegov otrok po več dni brez učilnih sredstev in slabo oblečen pohaja v šolo. Žalostno, a resnično!

Razne nevšečnosti, s katerimi je računati, so me privede do nasveta: Učitelji naj konec šolskega leta navedejo učencem, kar bodo bodočega leta potrebovali ter priporočé, da med počitnicami njih roditelji toliko prihranijo, da bodo zamogli prvi dan šolskega leta nakupiti potrebna učila. Pojasni naj, da kosec si mora prej kupiti koso, žanjica srp, kopač pikon, šele potem gredó na delo; tako morajo si tudi učenci — prej ko v šolo pridejo preskrbeti s potrebnim. Tako učitelj vselej vstrajno in prepričevalno opominja deco, da to roditeljem tako povedó, kakor učitelj v šoli zaukazaje. Predoči naj deci, kakšen utis bi naredil kosec, ko bi prišel na delo brez kose, žanjica brez srpa, kopač brez pikona; da je istotaka v šoli mladež brez učilnih pripomočkov. Ako pa vstrajni in prepričevalni opomin ne pomore, menim, da bi bilo najboljšé, da se mladič, ki pride po dva ali več dni v šolo brez učilnih potrebščin, poslal na dom pounce ali po denar, saj v šoli ni sebi niti součencem v korist nego v kvar ter bi se tem potom stariši privadili resno skrbeti za deco. S takimi učenci pa je treba lju-

beznjivo občevati ter prepričati jih, da tudi oče, odnosno gospodar, ki najme kosce, žanjice, kopače, jih pošlje domov, ako pridejo brez orodja na delo; da je učilna polje, kjer dela šolska mladež in da v šoli ne more biti ostanka brez učilnih pripomočkov. Tédaj naravno naj se dokazuje in spaja zakon narave, opiraje se na postavna sredstva. Na ta način bi se več doseglo nego z drugačnimi sredstvi.

Roditelji so dolžni skrbeti za svoje otroke in ako bi bili kateri tako ubožni,

da pri vsej dobri volji ne morejo pomoči, naj bi se pa oni obrnili s prošnjo do županstva, koje je dolžno vsestransko prekrbovati svoje resnično uboge. Tako bi se odstranile krajnemu šolskemu svétu skrbi in zaloga za učilne pripomočke, neugodnosti učitelju, pospešil napredek, zaprečila županstvena tirjatev, napravil red in tudi pomagalo ubožnim roditeljem. Ta bi bila, menim, prava pot, zato sem jo navel v preudarek.

A. Fakin.

Podobice v abecedniku.

XII. z — zvon.

1. Pripovedovanje.

Močni Janez.

Bila je nekđaj močna žena, katera je imela fanta, ki so ga imenovali, akoravno je bil šele sedem let star, močni Janezek. „Mi smo ubožni ljudje“, pravi mu mati nekđaj, „zato glej in poišči si kako službo. Poprej pa pojdi v gozd in prinesi precěj drv, da bom videla, ako si že dovolj močan, da te pošljem v tujino.

Janezek je zelo žalosten ter prinese le malo butaro drv domov. Zato doma ostane še sedem let. Čez sedem let ga zopet pošlje mati v gozd. Sedaj je pa bilo drugače. Smreke je izdiral kot bi bile bilke ter nosil domov, kot bi bile žveplenke.

Mati ima sedaj dovolj kuriva za več let in Janez se poda v tujino. Vstopi v službo k skopemu kmetu ter ne zahteva za letno plačilo nič družega, kot da sme kmetu ob letu jedno zaušnico dati. Kmet ga pošlje drugi dan v gozd, da naj zvozi posekani les domov. Ker pa konjema preveč naloži, ne moreta se z mesta premakniti. Jezen izpreže Janez konje, jih vrže k lesu na voz ter voz privleče kot veter domov. Ko kmet to vidi, se prestraši ter z grozo misli na obljubljeno zaušnico. Ne

reče vender nič, ampak se vsede z vso družino h kosilu. Tu se gospodar prepriča, da Janez potrebuje več, kot vsa druga družina skupaj. Prepriča se, da mu Janez pojé v jednom letu hišo in kmetijo.

Premišljuje, kako bi se ga iznebil. Slednjič mu reče: „Moji ženi je padel pred par dnevi prstan v vodnjak. Splezaj doli in poišči ga. Janez uboga. Komaj pa je bil doli, vržeta kmet in hlapec debele kamene nanj.

„Stran s kokošimi zgoraj“, vpije Janez, „one brskajo pesek v vodnjak“. Sedaj vzame kmet s hlapci v kapelici zvon ter ga vrže v vodnjak. Ta naj pokrije Janeza. „Kako čedna kapica za mene!“ sliši se iz globine. Sedaj jim ne ostane nič družega kot mlinski kamen. Vržejo torej tudi mlinski kamen nanj. „Stojte!“ vpije Janez, „sedaj imam prstan, pojdite mi iz luči, jaz pridem!“ Zvon na glavi in mlinski kamen na roki se prikaže Janez.

Kmet se zopet z grozo spomni na zaušnico, katero bo od Janeza ob letu dobil. Podari torej veliko denarja Janezu, da ga zapusti.

Močni Janez je potoval še več let po svetu ter si s svojo močjo pridobil veliko bogastva. Slednjič se poda k svoji materi ter živi ž njo veliko let v zadovoljnosti.

Pouk.

Janez je bil vsikdar svoji materi pokoren. Bog mu je dal zaradi tega veliko telesno moč. Ker je bil ubog, moral si je po svetu svoj kruh služiti. Bog ga je obvaroval vseh nesreč. Vrnil se je domov zdrav, vesel in bogat. Prepričal se je, kako resničen je rek:

Le delaven in priden bod',
Zakladov našel boš povsod!

Nazorni nauk.

Tu vidite zvonček. Take zvončke imamo pri vratih, da pozvonimo. Iz česa je zvonček? Kaj ima v sredi? V visokem zvoniku visi več zvonov. Zvon vas zjutraj pokliče, da morate ustati, moliti in iti v šolo. Opoludne vas opominja zopet, da je čas molitve in kosila. Zvečer kliče vam zopet: „Molite in zaspite!“ V nedeljo in ob praznikih naznanja vam, da je gospodov dan ter vas kliče v cerkev. Ako v mestu ali vasi kaka nevarnost preti, ako gori ali preti povodenj, toča, oglašča se zopet zvon. Ko pa umremo, spremi nas do groba.

XIII. ž — žaga.**1. Pripovedovanje.****Mož v luni.**

Bil je mož, ki ni spoštoval ne petka ne svetka. Neko nedeljo se napoti v gozd. Vzame svojo žago, ter odžaga ž njo drevo ter naredi butaro. Na butaro priveže svojo žago ter nese vse domov.

Medpotoma ga sreča lep mož v nedeljski obleki, kateri je bil na potu v cerkev. Obstane in vpraša moža: „Ali ne veš, da je danes nedelja? Ali ne veš, da je Bog na ta dan počival, ko je ustvaril nebo in zemljo? Ali ne veš, da stoji v tretji božji zapovedi: Posvečuj nedeljo in praznik?“ Lep mož v nedeljski obleki je bil Bog, a mož mu trdovratno odgovori: „Nedelja na zemlji in ponedeljek v nebesih, kaj meni to mar in kaj tebi to mar?“

„Nôsi svojo butaro večno“, pravi Gospod, „in ker ne spoštuješ na zemlji nedelje, imej večni delavnik. V strašilo za iste, kateri skrunijo nedeljo, pa stoj v luni.“

Od istega časa stoji v luni še vedno mož z butaro in tako bo ostalo na večne čase.

Pouk.

Ta mož je bil zelo brezbožen. Spoštoval ni ne petka ne svetka. Zato je pa tudi občutil ostro božjo kazen. Bog človeka kaznuje, ako greši, torej:

Varuj človek greha se,
Vir nesreče vsake je.

2. Nazorni nauk.

Kaj vidite tu? (Žago). Žaga ima podstavek in rezilo. Iz česa je podstavek? Iz česa je rezilo? Rezilo je iz železa in je tanko. Ima ostre zobove. Z žago žagamo les. Imamo pa tudi žage, katere goni voda. S temi žagami prežaga žagar hlode v deske.

3. Uganki.

a) Imam zobe in vender ne jem, režem in vender nisem nož. Kaj je to?

Kdo ima zobe pa ne grize?

XIV. s — srp.**1. Pripovedovanje.****Ženjice.**

Jutro je bilo. Pridne žanjice vzamejo srpe in začnejo žeti zlato pšenico. Ko pridejo do srede njive, zagledajo gnezdo s sedmimi še negodnimi mladiči. Žalostno obletavajo stare prepelice gnezdo. Mislile so, da bodo žanjice mladiče vzele domov. Toda tem se male ptičice smilijo. Dolgo premišlujejo, kako bi jih rešile. Slednjič pustijo isti kraj v miru in požanjejo ostalo pšenico. Stare prepelice z veseljem krmijo svoje mladiče in kmalu zrastejo mladičem peroti, da morejo odleteti. Dobre žanjice požanjejo med tem časom druge njive ter so vesele, da so rešile nedolžne ptičice.

2. Nazorni nauk.

Krivo rezalo, kratko držalo?

Kdor ne ugane, ta vé kaj malo, kaj je to! Kaj ima rezalo? Ali ima nož krivo rezalo? Kaj ima še rezalo? Ali ima kosa krivo rezalo? Kaj ima torej krivo rezalo in kratko držalo? Kakšno držalo ima srp? Iz česa je rezalo? Iz česa je držalo? Čemu rabimo srp?

XV. š. — šilo.**1. Pripovedovanje.****Jurijče in Zorka.**

Jurijče je bil hudoben deček. Velikokrat so ga kaznovali v šoli in doma, če se je zvedelo, da je jemal ptičja gnezda in brezčutno gledal, kako so ubogi ptički žalostno čivkali in plaho iskali mladičev,

katere je bil že zdavna potisnil v žep! Kolikrat so ga kregali ljudje, če je lučal kamenje na kure in pse! Ali nič ni pomagalo. Jurijče je ostal vedno isti hudobnik. Zategadelj ga ni maral nihče. Pridni in uljudni otroci so se ga izogibali že od daleč, zlasti Zorka, modrooka, živahna, plavolasa deklica, ki je rada s svojim kruhom pitala uboge ptiče. Bala se ga je posebno zato, ker jo je dražil. Kaj rad je namreč lučal kamenito točo, kadar je potresala krilatim gostom, da so se hipoma razpršili.

Zorka je imela ljubeznjivega psička. Snežnobel je bil, samo na levem ušesi je imel črno liso.

Jurijče ga je rad vabil k sebi. Kadar pa je bil dosti blizu, polil ga je s tinto ali z barvilom.

Lj. Stiasny.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

6. Valenštajn. Dramatično delo. Spisal Miroslav Šiler. Poslovenil France Cegnar. V Trstu. Založila tržaška Čitalnica. Tisk avstrij. Lloyd. 1866. 8. 421. — „Komur je znana dovršenost Cegnarjevih prevodov Šilerjevih tragedij „Marija Stuart in Viljem Tell“, ta je gotovo z nami vred željno pričakoval njegove prestave Šilerjeve trilogije „Valenštajn“, ktereга prvi del „Valenštajnov ostrog“ je že pred dvema letoma zagledal beli dan. Od vseh prijateljev Cegnarjeve muze živó zaželeno delo je prišlo pred kratkim časom na svitlo s pripomočjó znanega slovenskega rodoljuba J. Kalistra — kteremu bodi za to čast in hvala — ker bi bilo morda brez njegove pomoči Slovencem še delj časa skrito ostalo. Kar se tiče prevoda, reči se mora o njem, da je na vse strani popolnoma dovršen . . Kar se pa tiče novih

oblik, ki so rabile pesniku v pričujočem delu (p. dejanije, čelovek, notranjest itd.), teh mu sosebo v lepoznansem delu nikakor ne moremo potrditi, saj jim je celó g. Levstik v svoji slovnici samo pod črto ali v opazkah mesto dal. Nektere izmed njih se s časom brez dvombe obležejo slovenski pisavi; njih večina pa je s staro slovenščino zamrla, čemú tedaj z mrtvimi med žive, ker zbuja samo nejevoljo med bralci in begajo toliko potrebno edinost itd. (Glasnik 1866 str. 379)“.

Da so v šolska „Berila ali v Cvetnike slovenske slovesnosti“ (Bleiweis, Janežič, Navratil itd.) radi sprejemali Cegnarjeve izvrstne umotvore izvirne in prestavljene, to se vé.

V Trstu je marljivo deloval v narodnih društvi ter pomagal pri slovenskih časnikih, celó s političnimi se-

stavki in razpravami; na pr. Ilirski Primorjan l. 1866: Prihodnja avstrijska politika. Slovenstvo v Trstu. Isterske zadeve. Tržaškej okolici zastran delalcev furlanskih itd. Staro leto. Komedijska na travniku pri sv. Ivani zunaj Trsta v letu 1866 (V kolobarji sedé lev, medved, koza, lisica, prasec, mačka, osel, sokol in še več drugih živali in zverí). Odprto pismo gospodu Godini, Tržaškega „Ljudomila“ vredniku, češ, Vi pravite, da jaz naš lepi jezik pačim in kazim, naj bi se mi vzela učiteljska služba na državnej gimnaziji itd., kar vendar poznej nekoliko popravlja (str. 96) itd. — Primorec l. 1867: Na novega leta dan. Zoper „Triester Ztg.“ o Slovanih. Zoper Napoleona. Trst z okolico. Avstrija, kam greš (po dualizmu)! Narodnosti ideja. O jeziku v šolah in uradnijah. O pollaščevanji Trsta in okolice. — L. 1868: Novo leto. Cesar Maksimilijan. Memento Slovincem. O slovanski Avstriji. Slovenskim državnim poslancem. Posebej gosp. državnemu poslancu Luki Svetcu. Slovenskim roditeljem v Trstu. O Srbiji. O slovstvu slovenskem p. Glasnik, Cvetnik itd. — L. 1869: Volitve v mestno svetovilstvo. O tem potrebna opomba nasproti „Triester Ztg.“ Govor v kolonskej Čitalnici. V delalskem društvu o glavnem zboru itd. — Tako je sodeloval pri „Edinosti“ od l. 1876, kjer je na pr. l. 1878 št. 22 ponatisnjena Čestitka Gosp. Dr. Ivanu Bleiweisu k sedemdeseti obletnici dne 19. oktobra z adreso, katero mu je v krasnem okviru posebna Tržaška deputacija izročila v Ljubljani itd. —

Skrbno je Cegnar pilil in popravljal svoje poezije, Marijo Stuart baje vso pre naredil, mnogo novih pesmi zložil. V rokopisu hrani opero „Campo“; tako ima mnogo kozaških dumk prevedenih iz ruskega, nekaj iz novogrškega itd. — Dramatično društvo je spravilo na svetlo igro „Deborah“; J. Krajec v „Nar. Biblioteki“ vnovič roman „Koliščina in stepe in Babico“ l. 1884; Edinost „Viljem Tella“ l. 1886 itd. — „Kvara, pravi L. Žvab v Do-

datku, da so Pesmi Cegnarjeve iz l. 1860 denes uže tako redke, in mni se nam, kà bi bilo jako zahvalno vse slovensko razumništvo podjetnemu knjigotržcu, ki nam jih z nova obavi!“ — V dokaz, da priznavajo njegove velike zasluge za razvitek slovenske književnosti, piše ondi (str. 40), napravili so mu 3. dec. 1883 v tržaškej čitalnici slovenski in hrvatski čestilci slovesen večer. Gospod Viktor Dolenc razloži o tej priliki v kratkih a točnih potezah njegove literarne uspehe na pesniškem in slovničnem polji, oznani mu, da mu prijatelji darujejo v mali spomin na steni visečo oljnato podobo, na kateri ga je gosp. Kavs jako lepo in naravno naslikal, ter napósled izrazi govornik v imeni vseh navzočnih srčno željo: Bog poživi Cegnarja še mnogo let slovenskemu narodu v čast in na korist!

*

Nekatere iskrice, prave slovstvene kresnice, krasne po pomenu in po obliki, naj se iz Valenštajna pokažejo tudi tukaj na hvalo prelagatelju Fr. Cegnarju:

Život ozbiljen, bodra je umetnost.

V okrogli tesnem se razum oži;
Z namenom večim tudi človek raste.

Za ukánijem hodi vekánije.

Le malo

Jih je, ki vladati sami se znajo
I rabiti razum razumno.

Duh nizki se pogrezne v lastne male
Skrbi, koristi i dobičke.

Verjemi, svoje

Osode zvezde imaš v lastnih prsih.

Da, ima domovino Avstrijan,
I ljubi jo, i vé, zakaj jo ljubi.

Tudi

Pobožnost ima čislane junake,
Enako, kakor slava, kakor sreča.

Vojna

Je strašna šiba iz nebes poslana,
Al dobra, kakor druge božje šibe.

Mladosti

Svet ozek je, možgani so široki.

Pogublajo me prijatelji moji
Goreči, ne sovražniki črteči.

Pogum život zastavlja, ne vesti.

Moritev časi
Je kraljem vseč, nikoli ne morilec.

Nič trdno, stanovitno ne stoji
I vse razpada, koder vere nej.

Resnice glas posnema večkrat duh
Laži, da nas prevari, preslepi,
I seje prekanljive govorce.

Človeka lastna volja
Veliča ino niža.

Kder je
Svobode mnogo, tam je tudi mnogo
Zablode. Al dolžnosti ozka pot
Je varna.

Čas je človeku angel. Sodbe nagla
Vršitev pristuje le Bogu, ki
Se ne sprominja!

O, ako vas srcé svari, slušajte
Ta glas njegov! Srcé je božji glas;
Človeško delo je le pameti
Presodek.

Često pride
Iz slabih ust besede dobre glas.

*

„Ako prebiraš krepko, blagoglasno besedo slovenskega prevoda, zares čudil se boš, s koliko vernostjo je naš pesnik visoki duh nemškega klasika posnel, pravi Janežič (Glasn. 1866 str. 379); pri vsem tem je vendar prestava tako naravna, tako lahko umevna in svojstvu našega jezika tako primerna, da misliš najizvrstniše izvorno delo pred seboj imeti“. — Žal mi je in sram nas mora biti, ako je res, kar pravi L. Ž., da slovenskega „Valenštajna“ leži še mnogo izvodov na razpolaganje in ponižno čaka zmernega kupca (str. 39)!!

Toliko bodi tù o Cegnarju. Kar je še več storil ob Adriji, popiše naj kateri ondotnih rodoljubov. — V latinskih šolah se je živo vnel za Koseskega poezije, ki so prihajale takrat na dan po Novicah. Trudil se je ga posnemati, in ga je tudi zlasti v jeziku slavno prekosil. Kako hvaležen mu je bil, kaže naj k sklepu na

grobni govor, ki ga je imel pesnik France Cegnar pri pogrebu slovenskega pesnika Jovana Vesel-Koseskega:

Z britkim srcem izročamo hladni zemlji smrtne ostanke moža, o katerem veljajo Horacijeve besede: Non omnis moriar. In v resnici, on nam, našemu narodu ni umrl, on živi in bode živel na veke, ker njegova dela so nesmrtna. Minolo je 40 let — takrat so bili osorni časi, povsod ledina neizorana, s kamenjem posuta, s trnjem zarastla, slovenska Vila je imela uklenjene roke in solzno oko — minolo je, pravim, štirideset let, ko je ta mož, na kterege rakev zdaj točimo gorke solze, vstal, kakor izvoljeno višje bitje, iz srede našega pozabljenega, tlačenege naroda, ter mu v navdušenih pesnih klical: Zbudi, predrami se, vstani moj narod, zarja poka, dan se dela! In narod se je zbudil, predramil, vstal je in zamaknjen poslušal krasno doneče glasove, glasove, ki so doneli po vseh zemljah, v katerih si je postavil dom Slave sin. Kakor spomladi cvetje po širnih planjavah, tako se je širila narodna zavest in ljubezen do domovine; žarelo je oko starcu, ponosno je vzdignil glavo mož, in navdušeno z ognjem svetega rodoljubja je kipelo srce mladenču; preroben je bil slovenski svet! — vse to čudo so delale drazega ranjcega krepkdoneče, navdušene pesni. A njega, ki smo ga zdaj na zadnji njegovi poti s toliko britkostjo tu sem spremili, ni dičilo le sveto rodoljubje, nič manjše veljave nema čista njegova morala, bil je mož in človek po božji in ljudski volji: Bogu slavo, možu veljavo, ženi zvestobo, otroku ljubezen, tako je govoril, učil in priporočal. Iz vseh njegovih del veje goreča ljubezen do vsega človeštva, na njegovem praporu se vije oljičin brst z geslom: Mir zvonjenje prvo bodi!

O, da bi naši rojaki, ki so ljudstvu voditelji in učitelji, vedno visoko nosili to znamenje miru in sprave, da bi nikdar srca ne odpirali zapeljivemu pohlepu, ki

v sedanjih časih s toliko silo pritiska na narod, da mu vrata ulomi!

Je-li naključje, da se je tak mož in v takem času porodil slovenskemu narodu? Ne, to ni naključje, treba ga je bilo, narod ga je potreboval, in ker je narod zdrav, čil, Bogu udan in ima tedaj poroštvo do boljše bodočnosti, zato mu ga je

dala božja previdnost. — Ni li pomenljivo, da je med vsemi tovariši svoje mladosti zadnji zapustil radosti in težave tega sveta? Da zadnji je bil, a od danes bode prvi. Njegov duh se raduje v nebeških visočinah, njegova dela so ostala med nami v nesmrtni slavi. — Mir njegovemu prahu! Večna luč njegovemu duhu! Slava! „Edinost“.

Vprašanja in odgovori.

Dvanajsto vprašanje. Kje je bil landeški grad, o katerem je pravljica v »drugem berilu« v 151. vaji? (G. F. St.)

Odgovor. Lindeck je razvalina v občini Vrpete (694 m nad morjem) vzhodno od zaselka Lipa (od tod tudi ime nekdanjemu gradu) in jugovzhodno od Vitanj. Grad Lindeck so razdejali Madjari l. 1446 pod vodstvom Ivana Hunyada. Po njem se je imenovala posebna plemenita rodovina, ki je imela tudi še druge gradove, n. pr. Frankolovo (Sternstein), Riegersburg (l. 1363), Neudau (1554) in Kalberg (1565).

Landegg (slov. Strmstan?) je zaselek v občini Nova Cerkev in stoji severovzhodno od slutnega gradu Lemberg (Lengenberg), ki je bil nekdanje središče obširne gosposčine, spadajoče k škofovi mizi pri Sv. Hemi (Krško, Gurk).

V Landeku ni nikakih razvalin. Torej ne moremo odločno povedati, ali se imenovana pravljica tiče »Lindecka« ali »Landegg« ali morda kakega drugega grada. Ako bi bilo kakemu g. tovarišu kaj več o tem znanega, prosimo ga, da nam to naznani. S. R.

Trinajsto vprašanje. Kje bi se dobila dobra karta zvezdnatega neba in koliko stoji? G. F. D.

Odgovor. Tak zemljevid se nahaja v vseh večjih atlantih. Ako bi pa želeli stenski zemljevid, priporoča

se »Wetzels Wandkarte für den Unterricht in der mathematischen Geographie«, ki je aprobiran in se more naročiti pri večjih knjigotržcih. Cena v mapi 12 gld.

Štirinajsto vprašanje. Kako se imenuje najsvetlejša in največja zvezda, ki se vidi zvečer in še čez polnoč na južni strani neba? G. F. D.

Odgovor. O tem času je dotična zvezda jupiter. Ker se pa razmerje leže zemlje k zvezdnatemu nebu menjuje, je v poletnem času ona zvezda venera (večernica ali danica.)

Petnajsto vprašanje. Dve leti že čakam, kdaj in kje bom dobil pristojno mi jedilno shrambo, a ni je še; na katerem mestu hočem potrkatati, da bode hitrejši uspeh? G. K. E.

Odgovor. § 33. deželnega zakona od dne 29. malega travna 1873. l. št. 22 določuje, da ima šolski voditelj pravico do stanovanja iz dveh sob in potrebnih zravnstvenih prostorov. Kateri so ti »zravnstveni prostori«, ta § ne določuje dalje, a vendar je jedilna shramba potreben prostor. V nekaterih krajih pač nadomestuje jedilno shrambo klet ali pa narobe. Seveda mora v tem slučaju klet za to vporabo tudi primerna biti. Obrnite se v tej stvari na krajni šolski in če tu nič ne opravite, na okrajni šolski svet.

Književnost.

Nastenske zoologične podobe. Založil Karl Jansky v Taboru na Češkem.

Te stenske table so našemu učiteljstvu večinoma znane. V letošnji učilski razstavi na I. mestni šoli v Ljubljani jih je bilo mnogo razstavljenih. Table so barvano tiskane, 64 × 90 cm velike in podobe jako karakteristične. Prilepljene so na močen popir, da jih ni treba na platno napenjati in so pripravljene za obešanje. Smejo se tudi z vodo in gobo čistiti. Na

zadnji strani so živali imenovane v vseh avstrijsko-ogorskih jezikih. Cena je nizka, kakor pri nikakršnih sličnih tablah drugih založnikov. Pet tabel skupaj, katere se morejo povoljno izbrati, stoji 2 gld. 50 kr., posamezna tabla 60 kr. Marljivi založnik je ravnokar izdal 13. in 14. »sešit«. Skupaj je torej doslej izšlo 70 tabel. Da si morejo šolska vodstva, ki želé katere teh tabel za šolo naročiti, laže izbrati kar potrebujejo, navajamo tu imenik vseh tabel. Zvezda *) po

meni, da je tabla od naučnega ministerstva že odobrena. Št. 61.—70. so se v odobrenje predložile.

*1. Konj. *2. Jelen. *3. Tiger. *4. Orel. *5. Štorklja. — *6. Medved. *7. Pes. *8. Krava. *9. Zajec. *10. Ovca. — *11. Orangutang. 12. Klokan. *13. Dvogrbrna kamela. *14. Labud. 15. Želva. — *16. Slon. 17. Leteči pes. *18. Noj. *19. Krokodil. *20. Karp in ščuka. — 21. Glavač. *22. Sova. *23. Papiga. 24. Belouška in gad. 25. Pilar. — *26. Lisica. 27. Nosorog. 28. Mrož. *29. Fazan. 30. Mravljinčar. — *31. Lev. *32. Levica in mladiči. *33. Divji petelin. 34. Zebra. 35. Žirafa. — 36. Gos. 37. Koza. 38. Prašič. *39. Osel. *40. Kura. — 41. Križati pajek. 42. Bučela. 43. Rečni rak. *44. Trakulja. *45. Polž. — *46. Jazbec. *47. Čaplja. 48. Ververica in kuna. *49. Pav. *50. Neptopir. Hrček. Krt. — *51. Jerebica. Prepelica. *52. Golobi. *53. Detali in kukavica. *54. Strnad. Kraljiček. Ščinkovec. Drozg. Škorec. Vravec. *55. Senica. Šoja. Kozomolz. — *56. Divja koza. *57. Volk. *58. Srna. *59. Vidra. *60. Severni jelen. — 61. 62. Hrošči. 63. Metulji. 64. Metulji. 65. Žuželke. — 66. Bivol. 67. Bober. 68. Puran. 69. Mačka. 70. Dihur. Jež. Lasica.

Razven mnogih drugih učil Janskyjevih se posebno tudi priporočajo nastenske table za nazorni nauk. Te so tako prirejene, kakor zoologične, nekoliko večje so, 68 × 94 cm. Doslej so izšli štirje sešitki po 5

tabel; vsak sešitek ali sploh vsakih pet tabel velja 3 gld., posamezna tabla 70 kr.

Tisešitki obsegajo po oddelkih Pomlad. Poletje. Jesen. Zima. Promet in rokodelstvo in sicer I. sešitek: 1. Pri potoku. 2. Na polji. 3. Na loki. 4. Pri potoku. 5. Prometna sredstva. II. sešitek: 6. Na vrtu. 7. Na polji. 8. V gozdu. 9. Kmečki dom. 10. Kovač. III. sešitek: 11. Na Loki. 12. V gozdu. 13. V vinogradu. 14. Božični trg. 15. Zidar. IV. sešitek: 16. Vas. 17. Vrt. 17. Kubinjski in sadni vrt. 19. V izbi. 20. Pekar, mesar.

Narodni Koledar za prestopno leto 1892.

Letnik IV. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celji, cena vezani knjigi 45 kr.

Dobro je pogodil g. izdavatelj, da tudi v Celji nadaljuje izdavatelj »Narodni Koledar«, da ž njim vsaj nekoliko izpodrine po Štajerskem tisti »Bauern-Kalender«. Poleg navadne koledarske vsebine ima še več rečij, katere je koristno vedeti našemu ljudstvu. Tudi se nahajajo v njem štirje kratki životopisi z dobro pogojenimi slikami gg. prof. kanonika Jožefa Marna, Jurija Šubica, dr. Fr. Celestine in Matije Marjarja Ziljskega. Nadalje denarni zavodi in denarne razmere po Slovenskem, spisal I. L. in razgled po svetu. Jezik je še dokaj gladek in pravilen, vnanja oblika lepa, cena nizka. J. T.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Staro pedagogično načelo: »materin jezik bodi podstava ljudski šoli«, dobiva od dné do dné več dokazov in taisti, kdor želi ali trdi, da bi ljudsko šolstvo na podlagi tujega jezika uspevalo in donášalo narodu zaželjenih koristij, nina pravega pojma o ljudski šoli. Žal, da je danes tacih nepedagogov tudi v nas Slovencih in v Slovanih sploh precejšnje število, koji vporabljaajo svoj vpliv in svojo moč v to, da bi s potujčevanjem zatrlji v narodu narodno zavest ter ga z vsiljevanjem tujega jezika v šoto preradi potujčili ter podjarmili pod svojo oblast. Mogoče, da se tu in tam res pokaže navidezen uspeh, koji pa kmalu pokaže tudi svoje slabe nasledke za narod in privede vsacega trezno mislečega in nepristranskega človeka do prepričanja, da tako usiljevanje tujega jezika v ljudsko šolo je boj zoper pedagogična in naravna načela. Narod res začasno zastane v omiki za drugimi narodi (in to je tudi namen naših nasprotnikov), vender čuta narodne zavesti mu ne morejo zadušiti, tudi še s tako hudim pritiskom ne. Tak dokaz nam dajo »lužički Slovani«. Vsakteremu je znano, koliko si je prizadeval »železni kancelar«, da bi ponemčil »lužičke Slovane« ter zalil ta slovanski jezikovni otok z nemškim morjem. V najnižje razrede ljudskih šol so

vpljali nemški jezik kot učni jezik. Zares hud je bil ta udarec za naše sokrivne brate, a jekleni značaj slovanski ga je premagal in srečno prestal in narod je klubu vsem pritiskom ostal, kar je bil — slovanski. Uvidevši, da se zoper pedagogična in naravna načela ne dá bojevati, sklenili so merodajni krogi v korist lužičkim Slovanom, da bodi odsihdob v vseh slovanskih ljudskih šolah v Lužnici (Lausitz) izvzemši računstvo v vseh predmetih srbski jezik zopet učni jezik. V 28. dan vinotoka t. l. so imeli učitelji okraja Hoherswerda (tako poročajo »Serbski Noviny«) splošno konferencijo in pri tej priliki je razkril vladni šolski svétnik Friese zbranemu učiteljstvu to najnovejšo naredbo. Nepopisno veselje je zavladalo vsled tega med lužičkimi Slovani. Z gananim srcem so šli roditelji k cesarju Viljemu ter so se mu ponižno zahvalili za toliko velikodušno naklonenost, s kojoj je pokazal, da je tudi slovanskim narodnostim pravičen in dober oče. Dal Bog, da bi tudi naši koroški Slovenci kmalu dobili jednako naredbo! Lužičko učiteljstvo bode gotovo z nauđušenostjo praznovalo 300letnico slovanskega pedagoga Komenského, ki je učil: »Otrok priučí se najprvo materinega jezika in na tej podstavi šele drugih predmetov!« J. D.

Društveni vestnik.

Izkaz računa „Narodne šole“.

Zap. štév.	Koliko	D o h o d k i	Posamič		Vkupe	
			gld.	kr.	gld.	kr.
1		I. Ostanek blagajnični iz preteklega leta 1889/90			176	24
		II. Vplačila: a) ljudskih šol in sicer:				
2	6	društvenikov po 1 gld.	6	—		
3	29	„ „ 2 „	58	—		
4	24	„ „ 3 „ „ (+ 50 kr.)	72	50		
5	7	„ „ 4 „ „ (+ 50 kr.)	28	50		
6	19	„ „ 5 „ „ (+ 86 kr.)	95	86		
7	1	„ „ 6 „	6	—		
8	2	„ „ 7 „	14	—		
9	1	„ „ 8 „	8	—		
10	1	„ „ 9 „	9	—		
11	8	„ „ 10 „	80	68		
12	1	„ „ 11 „ „ (+ 68 kr.)	11	—		
13	2	„ „ 15 „	30	—		
14	1	„ „ 20 „	20	—		
15	1	„ „ 30 „ „ (+ 85 kr.)	30	85		
16	1	„ „ 47 „ „ (+ 25 kr.)	47	25		
	104	ljudskih šol je vplačalo			517	64
		b) učiteljev in sicer:				
17	10	društvenikov po 1 gld. „ (+ 20 kr.)	10	20		
18	12	„ „ 2 „ „ (+ 50 kr.)	24	50		
19	10	„ „ 3 „ „ (+ 60 kr.)	30	60		
20	3	„ „ 4 „	12	—		
21	4	„ „ 5 „	20	—		
22	1	„ „ 6 „	6	—		
23	3	„ „ 7 „	21	—		
24	1	„ „ 8 „	8	—		
25	2	„ „ 10 „	20	—		
26	1	„ „ 14 „	14	—		
27	1	„ „ 28 „	28	—		
	48	učiteljev je vplačalo			194	30
		III. Drugi dohodki, podpore, darila:				
28		Za prodane knjžice iz društvene zaloge			19	25
29		Podpora veleslavnega deželnega zbora	200	—		
30		„ „ mestnega zbora	200	—		
31		„ „ slavné kranjske hranilnice	200	—		
32		Darilo vsakoletno vis. rod. g. dr. vit. Fr. Močnika v Gradci	15	—		
33		Darila 4 dobrotnikov	10	—		
		Vsota dohodkov pod III.			625	—
		IV. Vplačila novih ustanovnikov:				
34	10	ljudskih šol po 20 gld.	200	—		
35	1	sl. Kmetijska posojilnica za ljublj. okolico I. rok	10	—		
36	1	sl. Obrtno pomožno društvo II. rok	10	—		
37	1	sl. Ciril- Metodova družba	20	—		
	13	Vsota vplačane ustanovnine			240	—
		Glavna vsota dohodkov			1772	43
		V. Društvena imovina ob sklepu računa:				
38	32	Ustanovnin naloženih na knjžice 74. 2593. 180248	585	—		
39		Obresti od naložene ustanovnine	28	—		
40		Blagajnični ostanek poleg zaloge	235	65		
		Vsota	848	65		

Zaporedno števil.	Koliko	T r o š k i	gld.	kr.
1	231	Učnih knjig šolskih in pomožnih	49	28
2	61257	lepopisnic, spisovnic in številnic	471	02
3	299	škatljic jeklenih peres	98	70
4	625 ^{1/2}	tucatov peresnih držal	36	70
5	578	škrljnih in prožnih tablic	37	21
6	204	škatelj črtalnikov	44	66
7	888	tucatov svinčnikov	80	60
8	9800	risank velikih in malih	173	86
9	37	škatelj radirk	35	16
10	1	rizma pisnega in pivnega papirja	5	20
11		Učila za čitanje, nazorni pouk, številjenje, risanje, zemljepis in naravoslovje	181	16
12		Razpošiljanje	14	37
13		Upravnina, dopisnina, stanarina in postrežnina	68	86
14		Naložena nova ustanovna	240	—
		Vsota	1536	78
15		Blagajnična gotovina ob sklepu računa	235	65
		Vse skupaj	1772	43
		Društvenikom naklonjene podpore v šolskem blagu:		
a	104	ljudskim šolam za vplačanih 517 gld. 64 kr.	817	48
b	48	učiteljem vračila za vplačanih 194 gld. 30 kr.	326	97
c	13	ljudskim šolam darovanega blaga za	54	41
d	165	deležnikom se je toraj razdelilo blaga za	1198	86
		V Ljubljani, dné 15. kimovca 1891.		

Feliks Stegnar,
načelnik.

M. Močnik,
blagajnik.

Račune pregledali in z blagajničnim zapisnikom v popolnem soglasji našli:

Frančišek Kokalj, Ivan Krulec, J. Borštnik.

Iz našega društva. Dne 7. grudnia t. l. je imel odbor »Slov. učit. društva v Ljubljani« svojo šesto sejo.

Po predsednikovem govoru in tajnikovem poročilu, se je razgovarjalo, kako naj bi naše društvo praznovalo v prihodnjem letu slavnost Komenskega.

Po mnogih predlogih in nasvetih se je konečno sklenilo:

1.) Povabili se bodo gg. učitelji-pevci in gdč. učiteljice-pevke k sodelovanju in ako se jih zadostno število oglasi, bode se napravil koncert.

2.) Ako pa ne bode koncerta, naj se napravi velikončni torek t. j. 19. mal. travna 1892. slavnostni večer s slavnostnim govorom, petjem in vojaško godbo.

Vestnik.

Osobne vesti. G. Ivan Šubic, začasni vodja c. kr. strokovnih šol v Ljubljani, imenovan je stalnim ravnateljem teh zavodov. — G. Jožef Kožuh, profesor na učiteljski v Kopru, imenovan je okrajnim šolskim nadzornikom. — G. Albert Kolbesen, drugi učitelj v Starem Trgu pri Poljanah, dobil je službo na novoustanovljeni jednorazrednici v Črešnjenci (črnomaljski okraj). — G. Jožef Gorečan dobil je službo namestnega učitelja na jednorazrednici v Ratečah. — G. Frančišek Gross, stalni učitelj in voditelj v Predosljih (kranjski okraj) gre za stalnega učitelja-voditelja v Zagorje (postojnski okraj), g. Karol Česnik, stalni učitelj in voditelj v Zagorji pa v istem službenem razmerji v Predoslje.

Šolske delarne. Na novo se je zopet otvorila šolska delarna na ljudski šoli v Postojini. Letos se poučuje v lepljenstvu. Za nakup potrebnega orodja in tvarine je tamošnji krajni šolski svet dovolil 50 gld.

Torej je sedaj na Kranjskem že 6 šolskih delarn in sicer v Ljubljani (II. mestna deška šola), v Dol. Logatci, v Krškem, v Šmartnem pri Litiji, na Trati pri Loki in v Postojini.

Šolskih nadzornikov je bilo v Avstriji koncem leta 1890. skupaj 324. Med njimi je bilo 84 ljudskih učiteljev, 31 učiteljev na učiteljskih vadnicah, 53 ravnateljev meščanskih šol, 29 profesorjev na učiteljskih ustanovah, 9 ravnateljev na učiteljskih in semeniških, 84 gimnazijskih in realnih profesorjev, 7 gimnazijskih ravnateljev, 4 ravnatelji in profesorji srednjih šol v pokoji, 10 kanonikov in župnikov. — Na Kranjskem je 13 okrajnih šolskih nadzornikov, in sicer 5 nadučiteljev, 1 vadnični učitelj, 1 učitelj na meščanski šoli, 5 profesorjev in 1 gimnazijski ravnatelj.

Družba sv. Mohorja je pričela z razpošiljanjem družbinih knjig za to leto, katerih je šest, namreč: Koledar za l. 1892., Življenje svetnikov, Življenje Marije in sv. Jožefa, Slovenske večernice 45. zv., Občna zgodovina 15. snopič, Fizika, ali nauk o narodi, 2. knjiga, Gospod, teči mi pomagat — molitvena knjiga. Družba šteje letos 51.827 članov. V ljubljanski škofiji se je pomnožilo število udov za 1853; sploh je pa naraslo število udov v vseh krajih, veseli dokaz, da družba vzlic ogromnemu številu udov še ni dospela do svojega vrhunca. V vsem je pristopilo novih udov 3743, kar je gotovo lepo število in dokazuje, kako globoke korenine ima družba med narodom. Sploh je pa tolik naraščaj najboljši dokaz, kako blagodejen sad rodi današnje ljudsko šolstvo ter daje ljudskemu učitelstvu slovenskemu najboljše pričalo prihodnosti.

Slavni češki skladatelj Dvořak pojde v Ameriko in sicer v Chicago, kjer bode imel 16.000 do-

larjev na leto, da poučuje v kompoziciji in orkestraciji.

Na Francoskem je 22.025 zasebnih katoliških šol, koje obiskuje 2,087.571 otrok.

Dr. Roskovanyi, škof v Nitri na Ogrskem, je povodom svoje 40 letnice založil 200.000 gld. v podporo ubogih duhovnikov in učiteljev.

31. grudnia 1890. l. so našli v Cislitaniji 23.477.069 prebivalcev, t. j. 1,682.838 ali 7,72% več kakor pred 10 leti. Slovencev so našli 1.176.535, t. j. za 36.231 ali 3,18% več kakor pred 10 leti. Število Nemcev se je pomnožilo za 5,66%, Čehov za 5,65%, število Poljakov za 15,08%, število Rusinov za 11,06%, število Srbohrvatov za 14,04%, število Italijanov za 0,9% in število Rumunov za 9,55% v teku desetih let.

Število Slovencev se je razven Koroške povsod nekoliko pomnožilo, najbolj seveda na Kranjskem, kjer je 94,07% Slovencev in 5,66% Nemcev, torej Slovencev v primeri za 0,4% več kakor pred 10 leti.

J. B.

„**Zeitschrift des Vereines österr. Zeichenlehrer**“ se imenuje list, ki velja za celo leto 3 gld. ter izhaja na Dunaji in prinaša raznovrstno risarsko gradivo s podobami. Posebno zanimivo je poročilo komisije o risarski reformi v ljudski šoli, ki se bode tudi še prihodnje leto nadaljevalo. Ta list prav toplo priporočamo slovenskim učiteljem, posebno pa našim okrajnim učiteljskim knjižnicam. Naročnina naj se pošlje pod naslovom: »Hermann Eichinger, Wien, V. Wienstrasse Nr. 77«.

J. B.

Časopis za Eskime. V Gothartu v Grenlandiji je ustanovil neki Grenlandec Lars Möller »časopis«, pri katerem opravlja vse sam, uredništvo, stavljenje, tisek in razpečevanje lista. List je namenjen ljudem, ki niti čitati ne znajo in se bodo tej umetnosti pričeli polagoma. Prve številke so imele samo okorne risarije, da so vzbujale radovednost; potem je začel izdavalatelj s črkami, zlogi in besedami, po vzgledu naših prvih šolskih knjig, potem s celimi stavki.

Ne puščajte otrók samih! Na Dunaji je utonil 18mesecni otrok v malem sodu vode, ki je stal v kuhinji. Mati je pustila dečka in poltretje leto staro deklico sama doma. Ko se vrne, najde dečka v sodu, kamor se je brzkone igranje prekopicnil na glavo, tako da so noge gledale iz vode. Vse prizadevanje je bilo zaman, otrok je bil mrtev.

Na Angleškem je naraslo z dnem 1. kimovca število šolo obiskujočih otrok. Akopram ne zapoveduje Angležem zakon šolo obiskovati, vendar je na

londonskih šolah število otrok naraslo, da jih je 30.000 več kot v minoletem letu. Vse londonske šole pa obiskuje 350.000 otrok.

Učiteljske Novine.

Šolstvo na Dunaji in v Berlinu. Ker bodo letos na D naji nekaj novih šol otvorili, imelo bode mesto koncec leta 1891/92 čez 280 ljudskih in meščanskih šol s 3800 učitelji in učiteljicami in 140.000 otroci. — V Berlinu je bilo letos 184 šol s 3104 razredi, 172.778 otroci in 3800 učitelji in učiteljicami; torej pride v Berlinu na 1 šolo 950, na Dunaji pa 500 otrok.

Beseda Učiteljská.

Narščaj ljudskih šol na Češkem od l. 1791. do 1890.

Leta	1791.	Število šol	2376	Število razredov	2810		
»	1821.	»	»	2986	»	»	3575
»	1851.	»	»	3462	»	»	4939
»	1870.	»	»	4321	»	»	6332
»	1880.	»	»	4516	»	»	10086
»	1890.	»	»	5309	»	»	14685

Beseda Učiteljská.

Tudi statistika. Kakor beremo v »Posel z Budče«, bilo je na petih javnih nemških šolah v Pragi

1888. l.	3537	otrok in od teh	1310	t. j.	37%	čeških,
1889. l.	3610	»	»	»	»	»
1890. l.	3840	»	»	»	»	»
1891. l.	3883	»	»	»	»	»

Jednaka statistika bila bi tudi umestna za naše ljubljanske nemške šole, žal, da bi dobili še žalostnejše podatke.

Društvo „Komenski“. Dne 9. in 10. vinotoka so bila v Berlinu zborovanja za ustanovitev bodočega društva „Komenski“. Udeležilo se jih je nad 60 odposlancev iz Nemčije, Nizozemske, Ogerske, Češke, in Moravske.

Ogersko. Naučni minister Czaky je odredil, da morajo imeti učitelji, ki poučujejo na meščanskih šolah nemški jezik, posebno spričevalo sposobnosti za tako poučevanje.

Analfabeti. Na Švedskem so izmed 1000 vojaških novincev 3 branja in pisanja nevedči, na Danskem 4, na Nemškem jih je 6 in v Švici 13. Na Britanskem je izmed 1000 novincev nevedčih 80, na Nizozemskem 85, na Francoskem 104, v Belgiji 160, v Avstriji 250, na Ogerskem 386, na Grškem in Španjskem po 400, v Italiji 464, na Ruskem 718 in na Srbskem 783.

Národ a Škola.

Ljudsko šolstvo v Italiji. Leta 1861/2. je bilo v Italiji 21.353 ljudskih šol z 21.050 učitelji in učiteljicami in 885.152 zapisanimi učenci t. j. 32% števila otrok od 6. do 12. leta. V letu 1871/2. je bilo 33.556 šol, 34.309 učiteljev in učiteljic in 1.545.690 učencev t. j. 46% števila otrok od 6. do 12. leta. V letu 1881/2. je bilo 41.423 šol, 43.619 učiteljev in učiteljic in 1.873.923 učencev t. j. 54% števila otrok od 6. do 12. leta. V letu 1887/8. je bilo 44.497 šol, 45.68 učiteljev in učiteljic in 2.044.655 učencev t. j. 59% vseh otrok od 6. do 12. leta.

Pedagogické Rozhledy.

Ljudsko šolstvo v Ameriki. Leta 1890. je bilo v Združenih državah na ljudskih šolah 12.688.973 učencev in učenk, l. 1880. pa 9.867.505, torej se je število otrok v 10 letih za 3 milijone pomnožilo. Stroški za ljudsko šolstvo so znašali lanskega leta

140.277.484 dolarjev, pred 10 leti pa 78.000.000. Povprečno plačuje vsak prebivalec šolskega davka 1 dolar 56 centov.

Učiteljske Novine.

Šolstvo v Belgiji. Naučni minister v Belgiji, Deburlet, je izdal ukaz, s katerim zopet odpravlja celo vrsto državnih ljudskih šol. Ne bode dolgo trajalo, da ne bo v deželnih občinah belgijskih nobene državne šole. Namestu odpravljenih državnih šol se odvijajo v Belgiji redovne šole.

Učiteljske Novine.

Ljudsko štetje. Dne 31. grudnia 1890. l. je bilo v naši državni polovici (brez Ogrske, Hrvatske, Bosne in Hercegovine): Slovencev 1.176.535, Hrvatov 644.769, Čehov 5.473.578, Poljakov 3.726.827, Malorusov 3.101.497, Nemcev 8.461.997, Italijanov 674.701, Rumunov 209.026 in Madjarov 8139. Slovanov je bilo torej vseh vkupe 14.123.206.

Ženska gizdavost je dandanes velika, zlasti pa v onih krogih, kjer je denarja dovolj. Neka Amerikanka, ki prebiva sedaj v Londonu, naročila si je obleko iz teške svile, na kateri je pritislih 1800 gumbov razne velikosti v razni obliki. Šivilja se je trudila 20 dnij, da je prišla vse te gumbke. Na vsakem rokavu je bilo 100 gumbov, na ovratniku in na prsih 450, a na hrbtu in na ostalih delih 1250. Gizdava Amerikanka je hotela najprej, da se prišije 2000 gumbov, in od te svoje želje šel odnehala, ko je šivilja rekla, da bi tolika množina gumbov pokrila obleko tako, da bi svile ne bilo videti kar nič. Z gumbami obšita obleka je težka 40 funtov, a velja čez 3000 goldinarjev.

Cesar in kmet. Na Ogerskem v vasi Sanad je živel boren kajžar Peter Bato, kateremu se je tako slabo godilo, da si ni vedel pomoči. Ves obupan je sklenil pisati cesarju in z veliko težavo sestavil to-le pismo: »Preljubi in milostni gospod cesar! Krava mi je crknila, tursico mi je pobila toča, birič — zlodej ga vzemi — mi je vse zarubil. Denarjev pa nimam nič in nihče mi jih ne posodi, ker smo v naši vasi vsi suhi. — Prosim Vas prav lepo, preljubi gospod cesar, posodite mi par goldinarjev, drugo leto Vam jih vrnem z interesom, pa za dobroto bodem tudi kaj privrgel. Bog daj zdravje Vam pa dobri Vaši ženi, pa otrokom in vsem prijateljem. Jaz pa Vam podam roko čez hribe in doline in Vas pozdravljam. Peter Bato.« — Bornega kajžarja prošnja ni ostala brez odgovora, kajti kmalu potem ga je poklical okrajni glavar in mu odštel lepo vsotico, ki jo je zanj poslal dobri naš cesar.

Ubijstvo učiteljice. Pod gorenjim naslovom je prinesel „Obzor“ sledečo notico: Novine pišejo o groznem zločinstvu, katero se je zvršilo nad neko učiteljico v Minesoti v severni Ameriki. Neka tamošnja učiteljica je kaznovala radi malomarnosti neko deklico. Sestra deklice hiti iz šole in pové roditeljem kaj je storila učiteljica. Oče in mati sta hitela ko besna v šolo in sta jela mučiti učiteljico. Oče jo je udaril z debelo knjigo po glavi, da se je na mah zvrnila po tleh, na kar jo mati jame za lase vlačiti po šolski sobi dokler ji ni popolnila vseh las. A to jima ni zadostovalo. Končno sta prišla ubogo učiteljico in jo vrgla skozi okno, kjer je takoj mrtva obležala.

Zahvala. Blagorodni gospod Alojzij Krenner, tovarnar v Škofji Loki, je blagoizvolil za ubožne šolarje Terbijske ekskurendne šole podariti toliko sukna, da se je z njim obdarovalo 29 otrok. V svojem in v

imeni obdarovancev izrekata blagemu dobrotniku naj-
toplejše zahvalo

Janez Gladek *Frančišek Rant*
občinski predstojnik. učitelj.

Na Terbiji dne 11. listopada 1891.

Zahvala. Slavni odbor prekristnega društva »Narodne šole« je blagoizvolil doposlati za majhno vsotico obilno šolskega blaga za uboge učence tukajšnje šole.

Podpisana izrekava za tolik dar v imeni obdarovancev pristréno zahvalo. Bog blagoslovi delovanje prekristnega društva!

Osilnica dne 11. grudnia 1891.

Frančišek Hönigmann *Frančišek Povše*
predsednik kr. š. sveta. učitelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za letno dveh goldinarjev za ubogo šolsko mladino tukajšnje šole mnogo raznih pisalnih zvezkov podariti, za kar se podpisani najtopleje zahvaljuje. *Martin Malenšek*, predsednik kr. š. sveta.

Hrušica, 23. listopada 1891.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za malo vplačilo kakor vsako leto tudi letos poslati naši šoli mnogo šolskega blaga. Za blagodušni dar izreka v imeni šolskih otrok: Bog plati!

Ivan Barle, nadučitelj in načelnik kr. š. sveta.

Podzemelj, 4. grudnia 1891.

Zahvala. Slavno podporno društvo »Narodna šola« je za malo vsoto 2 gl. blagoizvolilo podariti tukajšnji šoli mnogo različnega šolskega blaga, za ka-

tero se podpisani v imeni obdarovane šolske mladine najiskrenejše zahvaljuje. *L. Robič*, učitelj.

Šenturška Gora dne 20. listopada 1891.

Komenskijevi spisi. Drazji kollegové! Podporujte kollegu, který vydává za příčinou třístých narozenin našeho velmistra J. A. Komenského jeho »Sebrané spisy vychovatelské« překladem a vykladem prof. J. Šmahy.

Vydané dosud čtyři díly, poprvé zčestěné: Brána věci otvřená (1 zl.), Drobné spisy (1.40 zl.), Panegersis a Panaugie (2.20 zl.) stojí i »s nejnovějším životopisem Komenského« od prof. Šmahy pouze 5.30 zl. Možno je odebírat i na »měsíční splátky po 1 zl.«

Příhlášky přijímá **Fr. Bayer**, odb. učitel a vydavatel Bayerovy Bibl. paed. klassiků v Přerově (na Mor.)

¹/₁₀ čistého vynosu věnuje se Bolzanovu sirotčinci učitelskému.

Naznanilo. Nadučitelj, dvorazredničar, menjal bi rad s svojim tovarišem ob železnici, če tudi ne nadučiteljem za službo. Poizvedbe in ponudbe sprejema do 31. t. m. uredništvo.

Platnice za „Učit. Tovarisa“. Gg. tovariše in naročnike opozarjamo na denašnji inserat knjigoveza g. l. Bonača. Platnice so prav ukusne in tako cene, da bode knjigovez pri tej ceni le mogel izhajati, ako dobi mnogo naročnikov. Za učiteljevo zasobno knjižnico so prav pripravne.

R. Miliceva tiskarna dovoljuje si voščiti vsem naročnikom „Učiteljskega Tovarisa“ in drugim gg. učiteljem, ki so jo počastili tekoče leto z raznimi naročili, srečno novo leto.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 830

okr. š. sv. Učno mesto na jednorazrednici pri Sv. Juriji pri Izlakah nad Zagorjem je stalno ali začasno popolniti. Dohodki: plača IV. plačilnega razreda, opravnina 30 gl. in prosto stanovanje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložé do dne 31. grudnia t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dne 11. grudnia 1891.

Št. 1368

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Grčaricah (Masern) je stalno ali začasno popolniti mesto učitelja z letno plačo 450 gl., z opravnino 30 gl. in s prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem do dne 28. grudnia t. l. semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dne 6. grudnia 1891.

Št. 643

m. š. sv. Na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani se razpisujeta službi dveh stalnih katehetov z letno plačo po 700 gl., stanarino po 100 gl. in s šestimi službeno-starostnimi dokladami po 40 gl.

Prošnje za ti dve službi je po predpisanem poti vlagati do 20. grudnia 1891. pri predpisanem oblatvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani
dne 5. grudnia 1891.

Št. 825

o. š. s. Učno mesto na jednorazrednici v Hotiči je stalno ali začasno popolniti.

Dohodki: plača IV. plačilne vrste, 30 gl. opravnine in prosto stanovanje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložé do dne 31. grudnia t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dne 11. grudnia 1891.

Št. 826

o. š. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Šent-Vidu pri Zatičini je tretje učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste stalno ali začasno popolniti.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložé do dne 31. grudnia t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dne 11. grudnia 1891.

Listnica upravnishva.

P. n. gg. naročnike, ki so nam še naročnino dolžni, prav uljudno prosimo, da dolg

vsaj z novim letom poravnajo, da nam bode mogoče tiskarske stroške plačati.

Listnica uredništva.

G. — e—: Hvala za poslani spis. Priobčimo ga v prvi številki prihodnjega leta, ker v tej številki ni bilo mogoče. — Sl. c. kr. okr. š. sv. v K.: Dopolanega razpisa nismo priobčili, ker nam je za prejšnjo

številko prepozno došel, za to številko pa je prepozno. — G. T. P. v Č.: Hvala za čestitko. Omenenega spisa prosimo za prihodnjo številko. — G. F. I. v L.: Odgovorimo Vam pisanim pótém. — Vsem p. n. gg. **sotrudnikom in tovarišem želimo iz srca srečno novo leto!**

Častitim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“.

Za naročnike „Uč. Tov.“ sem priredil originalne platnice za ta list v črnem platnu z zlatim tiskom na prednji strani in po hrbtu po načinu, kakor so v navadi platnice pri zakonskih zbirkah. V nadi, da dobim dosti naročnikov, postavil sem ceno samo na **40 kr.** (po pošti 50 kr.). Po isti ceni se dobé platnice za prejšnje letnike. Z vezanjem vred računim za letnik **85 kr.**

Za obilno naročilo se priporoča

IVAN BONAČ,

knjigovez,

Ljubljana, Poljanska cesta št. 10.

J. Giontini, trgovina s knjigami in popirjem v Ljubljani,

priporoča p. n. krajnim šolskim svetovalcem in šolskim voditeljem svojo zalogo raznovrstnih učil. V zalogi so zlasti: »Nazorni nauk« I. del. spisal I. Tomšič gld. 350; »Nazorni nauk« II. del, obsezajoč 150 barvanih podob za prvi pouk najvažnejših strupenih in pitomih rastlin gld. 350; »Naše domače živali«; zbirka obseza 12 raznih domačih živalij in je tiskana na lepki, vezana 70 kr. Grbi in deželne barve. Sto različnih grbov in barv vseh dežel in držav; zvršeni so v oljnatem tisku in stanejo v mapi gld. 120. — Skupina grbov avstrijsko-ogerske države gld. 5— Rodovina habsburška, obsezajoča podobe habsburških cesarjev od leta 1213. gld. 150. Skupina peterih človeških plemen gld. 125. Eichlerjev navod za risanje I. in II. del po gld. 320. Baur, Avstrijska-ogerska monarhija, napeta v mapi gld. 7— Zemljevid vojvodine Kranjske, napet v mapi gld. 8—; Kozenn, Evropa gld. 5—; Planiglobi gld. 350; Palestina gld. 4—; Zemeljski globi s slovenskim imenstvom gld. 530, s polutnim meridijanom gld. 750; Prausek, Tablice gld. 180; Schreiber, prvi prirodopisni pouk v mapi gld. 240; Schreiberjeve kolorirane stenske table: I. Sesalci; II. Ptici; III. Dvoživke, vse table napete v mapi, vsak odelek po gld. 540; Schreiber, anatomija človekova, napeta v mapi gld. 460.

Fizikalne priprave: elektriški kolovrat gld. 10—, raznotere sesalce po gld. 170; občujoče cevi na štiri dele gld. 110, steklena palica 35 kr. 50 kr.; smolnogumasta palica 40 kr., podkovni magnet 35, 45 kr. steklene prizme 80 kr., gld. 140; krogla z obročem gld. 120; kompas gld. 110; kartezijski potapljavec 60 kr.; barometri gld. 340, gld. 480., termometri 50 kr., 55 kr. 1 gld. in gld. 110; kompasi po gld. 1— in gld. 120.

Poleg tu navedenih učil je mōči dobivati v moji zalogi vse in po isti ceni, kar naznajo druge firme. Dalje velika zaloga šolskih zvezkov, tablic, gob, peres, tint, i. t. d. i. t. d. sploh vseh šolskih potrebščin. Zaloga vseh knjig iz c. kr. zaloge šolskih knjig.

Pri večjih naročilih dovoljujem primeren rabat.

Knjigoveznica, kakor tudi trgovina z glasbenim orodjem.

»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.